

Nužej Tolmaier in glasbeno področje pri KKZ

Nužej Tolmaier, dolgoletni tajnik KKZ (1965 do 2004), vsestranski poznavalec in soustvarjalec kulturne dejavnosti koroških Slovencev, se je opazno vpisal med tiste, ki so veliko storili za ohranjanje minulih dosežkov, obenem z dejavno sedanjostjo skrbeli za nove rodove.

Ni delal razlik med različnimi področji kulturnega dogajanja, a kot navdušen pevec se je izrazito posvečal koroški glasbeni ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. Bil je pobudnik in tudi aktivno vpet v raziskovanje glasbenega izročila, prav tako se je zavzemal za strokovno raziskovanje in objavljane glasbenega opusa sodobnih koroških avtorjev. Tudi na mlade ni pozabljal in je spodbujal organizacijo glasbenih delavnic, seminarjev in Srečanj otroških in mladinskih zborov, vneto je sodeloval v prizadevanjih, da je v deželi začela delovati Slovenska glasbena šola. Tudi tradicionalni koncerti Koroška poje so imeli njegov pečat. Zavzemal se je, da bi glasbene skupine pogosto posegale v bogato zakladnico ljudskega izročila, s poudarkom, da to ni le ozko koroška zapuščina, ampak je nadvse pomembna sestavina celotne slovenske glasbene preteklosti in sedanjosti.

Vsega tega ni počel za pisarniško mizo, saj je veliko časa preživel na terenu med ljudmi, od katerih je zapisoval, snemal in nabiral gradivo za načrtno raziskovanje in objavljane vsakovrstnih izsledkov svojega dela. Mnogokje je pregledoval arhive, tudi stare, dostikrat že spregledane, malodane pozabljene pisane vire; obiskal številne domove, poslušal, zapisoval in snemal pri pevkih in pevcih, ki so bili največkrat že v visoki starosti; brskal po ostarelih ostankih – tako se je rojevala zavest po načrtni obdelavi zanimivega gradiva, za arhiv ali tudi za oživitev in novo življenje.

Znal si je dobiti primerne sodelavce, da so mu pomagali uresničiti zbirke, pesmarice, monografije, zajetne knjige in še kaj. Zavedal se je pomembnosti ustvarjalnosti domačih avtorjev in se je zavzemal, da je Kriščanska kulturna zveza začela izdajati zbirke z njihovimi skladbami. To so bile torej zbirke, posvečene posameznikom, poleg njih so izhajale tudi zbirke, v katerih je bilo več avtorjev – to so bile predvsem izdaje ljudskih pesmi. Med tistimi, ki so dobili svoje zbirke, so bili France Cigan (12), Engelbert Logar (7), Milka Hartman (7), Anton Nagele (7), Pavle in Miro Kernjak (3), Silvo Mihelič, Lenčka Kupper (5), Janez Bitenc, Janez Petjak, Jožko Kovačič (2), Edi Oraže, Jože Ropitz, Valentin Polanšek, Lajko Milisavljevič in Egi Gašperšič; na svojo še čaka Franc Rauter.

Tri zbirke so priobčile skladbe avtorjev, živečih v tujini.

Druge izdaje so bile še: Otroška pesmarica *Sijaj, sijaj sončece*, *Po sledeh tamburaštva*, tri zbirke priredb ljudskih (*Čej so tiste stazice*, *Dečva, to ma povej*, *Jas pa puaba nač nemam*). Ob 100-letnici rojstva Nageleta se je Nužej Tolmaier vključil v organizacijo simpozija, ki je nekako sklenil raziskovanje skladateljevega življenja in opusa. Ob tem se ne sme pozabiti zelo temeljite študije *Živeti hočemo – Anton Nagele* (2004), ki jo je za KKZ ustvarila Jasna Nemeč Novak. Nužej Tolmaier jo je nagovoril, da se je za več let poglobila v čas in okoliščine, ki so zaznamovale skladateljevo trpko pot, in dodala ilustrativni oris koroškega življa v tistem obdobju.

Nužej sam pa je zbral veliko gradiva za glasbeno zbirko *Tiha zemlja*, kjer so zbrane pesmi z Radiš in iz okolice. V njej najdemo ljudsko izročilo, zapisano deloma pred sto in več leti ter

priredbe teh pesmi. Zbirki so dodane tri zgoščenke s posnetki tega gradiva. S to publikacijo si je Nužej izpolnil srčno željo, da raziskuje in obelodani gradivo iz svoje domače okolice, kjer to izročilo živi naprej tudi v današnjem času.

Drugo leto bo minilo šest desetletij mojega znanstva z Nužejem Tolmaierjem. Od takrat je nenehno dokazoval, kako spreten in vztrajen je v tkanju niti med ljudmi na Koroškem. Vidna je bila njegova zlitost tako z »malimi« ljudmi kot tudi z intelektualci. Dogajala se je zgodba z mnogimi prizori in dejanji, zdaj kot v zakulisju, potem pri odprtem odru. Ostajal je na svoji poti in mnogokaj postoril, da kulturni svet koroških Slovencev ni le privesek v deželi. Ta bi bila brez slovenskega življa osiromašena. V teh kratkih mislih se skriva iskrena čestitka za Tischlerjevo nagrado – ta še naprej vztrajno navdihuje Tischlerjeve dediče po duhu.

Egi Gašperšič, prosinca 2022